

NEVIDOMÍ A JAZYK

Od rozjímání a názvosloví až ke slepeckému slangu

Pavla Kovaříková

V tomto textu předkládám pár slov a úvah ke slangu z prostředí zrakově postižených lidí. Určitě to neznamená, že bychom my všichni, kdo nevidíme nebo máme se zrakem vážné potíže, níže uvedené výrazy používali. Dokonce mnozí zrakově postižení nebudou některé pojmy vůbec znát. Velmi totiž záleží na tom, jakou osobní historii ztráty zraku každý z nás prošel či prochází (v jakém věku, jak rychle, v jakém prostředí se pohybuje a s kým se setkává).

To vše má nepochybně na povědomí o „slepeckém slangu“ přímý vliv. Vítáme všechny, kdo by následující výčet a přehled měli čím doplnit, budeme rádi za vaše příspěvky a komentáře. Máme v plánu text průběžně doplňovat a aktualizovat, jak se nové a nové výrazy vynořují.

Zastavme se ale nejprve u oficiální terminologie.

Zavedené, politicky korektní označení pro skupinu lidí, kteří mají vážné problémy se zrakem, je **(těžce) zrakově postižení lidé**, ve speciální pedagogice se poslední roky silně prosazuje označení **lidé s těžkým zrakovým postižením** (příp. **s těžkým postižením zraku** pozn. 1).

Do této skupiny jsou zahrnuti lidé slabozrací, lidé se zbytky zraku – dnes též označovaní coby **prakticky nevidomí** – a lidé nevidomí, případně **zcela nevidomí** (pro odlišení od těch nevidomých prakticky – v angl. j. označovaní za **leagally blind** – podle zákona nevidomí).

Lidé bez zrakového postižení jsou označovaní jako **vidící** (a ne vidoucí, což bývá častou chybou v oficiálních textech).

Těžko říct, kdy a jak se stalo, že výraz *slepý* začal být u těch, které označuje, přijímán s nelibostí. Snad k tomu přispěla různá pejorativní spojení typu *slepý jako patrona*, je *slepý* nebo *blbý*... Asi jen ve slovanských jazycích vedle sebe existují dva výrazy pro smyslová postižení, není mi známo, že by to tak bylo i v nějakém jiném jazyce vyspělého světa. Kromě slepoty/nevidomosti máme v češtině i lidi *hluché*, případně *hluchoněmé*, dnes zásadně označované jako lidi **neslyšící** nebo **se sluchovým postižením** (s odůvodněným důrazem na fakt, že ten, kdo neslyší, ještě nemusí být němý).

Dříve se běžně používal výraz *invalida*, který ti, koho označoval, vnímají převážně negativně, podle mě oprávněně (*invalidní* = *neplatný*). Dnes jej nahrazuje korektní výraz **zdravotně postižený člověk** nebo *člověk se zdravotním postižením*. S přídatným jménem, které by se mezi lidmi vžilo jako náhrada původního „invalidní“, to však v jazyce zatím nějak pokulhává.

Takže tu stále máme *invalidní vozíky* a *invalidní důchody*...

Zpátky ale k terminologii. Zdravotní postižení je tedy nadřazený pojem zahrnující různé typy postižení – smyslové (zrakové a sluchové, případně kombinované/duální), tělesné, mentální, vnitřní...

Tyto termíny se často používají nesprávně, bohužel i v médiích. Jejich záměna může vést – a také v minulosti vedla – k vážným nedorozuměním. Nejčastější chybou tohoto druhu je, že výrazem tělesně postižení se označuje celá skupina zdravotně postižených, též nazývaná *handicapovanými*, což je pojem podle mě příliš neurčitý, kterým se označují velmi různorodé menšinové skupiny v naší společnosti. Doslovný překlad anglického slova handicap je znevýhodnění a přesně tak je označení handicapovaní v češtině i používáno. Může tedy představovat širokou skupinu lidí od zdravotně postižených přes seniory po maminky s kočárky, ale třeba i děti zasažené sociálním vyloučením. Výraz *handicapovaní* se často objevuje tam, kde si autor není vymezením skupiny, o které píše, tak úplně jistý. Osobně proto dávám přednost jednoznačnému vyjádření, o kom je vlastně řeč nebo ke komu je nabídka programu, evropská dotace, informace apod. směřovaná.

A jak to se specifickým jazykem týkajícím se faktu, že nevidíme, máme my, tedy nevidomí samotní?

Většina z nás je nejspíše dostatečně ovlivněna speciálním školstvím a prostředím postižených, takže o sobě obvykle nemluvíme jako o slepých, ale jako o nevidomých. Tento trend se mi u mladších nevidomých zdá v současnosti ještě silnější – snad proto, že více nevidomých prochází integrací, a má tak méně kontaktů se stejně postiženými vrstevníky. Je totiž velký rozdíl, jak o sobě mluvíme navenek – v prostředí vidících, a jak mezi sebou. Takový postřeh jistě příliš nepřekvapí.

Troufám si říct, že pro většinu z nás je nepříjemné od vidícího člověka slyšet na svoji adresu slovo *slepec* (mezi sebou se tak ale titulujeme často). Proč? Většinou evokuje bezmoc, neschopnost, neúspěšnost, závislost na pomoci... Když nastoupím do tramvaje a ozve se něco takového jako, no tak, pusťte toho slepce, připadám si jako vyděděnec z lidského rodu, pro kterého ani neexistuje výraz dávající najevo, že jsem člověk, k tomu žena... Na téma ženského rodu ke slepci si pro zábavu občas vymýšlíme různá řešení...

Se vztahem k výrazu slepý už je to myslím pestřejší. Někdo si na tom, že nevidí, zakládá i jazykově a neopomene v kontaktu s vidícími hrdost na svůj stav zdůrazňovat poukazováním na fakt, že on se nepotřebuje schovávat za nějakého nevidomého, že se za svou slepotu nestydí. Jiní lidé slovo slepý vnímají obdobně jako slepce, ponižuje je. Osobně se cítím někde uprostřed, samo o sobě mi slovo slepý, slepá žena, nikterak nevadí, zdá se mi normální a výstižné. Přirozenost označení slepý vyniká zejména v kontaktu s malými dětmi, pro které nevidomý představuje těžko vyslovitelné, nadto obtížně pochopitelné slovo. U používání slova slepý pro mě ale velmi záleží na tónu, jakým ho dotyčný pronáší, resp. jeho pohledu na mě, který je z jeho hlasu a celkového stylu chování cítit. Když má někdo na mé schopnosti a možnosti okamžitý jasný názor, ještě než jsem se měla šanci projevit, pak se budu cítit nepříjemně, i kdyby o mně sebevíc mluvil jako o nevidomé...

Potíž nastává s přídavným jménem, kterým vyjadřujeme, že se jedná o věc související s lidmi, kteří nevidí. Dříve jsme si pořizovali slepecké hodinky, slepecké psy, slepecké hole, četli slepecké písmo. Dnes se korektně mluví o hodinkách pro nevidomé... Všichni cítíme, že to není ono, proto je často ke slyšení nekonzistentnost, že ve slepeckém muzeu v Brně otevřeli zajímavou výstavu k pomůckám pro nevidomé.

O těch, kdo vidí, se v komunitě nevidomých mluví různě, třeba **koukavci**, **koukaví** (versus **nekoukavci**, **nekoukaví**), **vid'oši** (k **nevid'oši**, možno i ve variantě **vid'ouch** – **vid'ouši**, **vid'ouchové**).

Zrakově postižení lidé a vidící lidé takzvaně z oboru v hovorové řeči označují celou skupinu za **zrakáče**, podobně tu máme **slucháče**, **tělesňáky**... Vše, co se jakkoli týká zrakově postižených (akce, programy, instituce...) lze upřesnit přídatným jménem **zrakáčský**. Máme tady zrakáčské dovolené (organizované s ohledem na účast zrakově postižených) apod. Můžeme tak třeba slyšet, že letošní léto někdo pořádá zrakáčský vodák, zatímco loni dělal vodák tělesňácký...

V prostředí úředníků a odborníků na nevidomé mě zaujal výraz „**zraky**“, kterým dotyční specialisté poukazovali k dané problematice. Mluvílo se tak například o konferenci letos zaměřené pouze na zraky, zatímco loni byly příspěvky otevřené i sluchům...

V jedné moravské škole jsem zaznamenala pozoruhodné označení pro nevidomé, který zavedl jistý charismatický vyučující. On sám viděl. Označoval nevidomé slovem **slepota** („Byl jsem v hospodě se čtyřmi slepotami...“). Výraz se v jeho okolí vcelku ujal. S nevidomými přáteli založil sdružení **slepíši**.

Setkala jsem se s výrazem **slepouni** – mně osobně zní nepříjemně, také **slepejší** – tady bych pocitově nevěděla, spíše ale negativní. Hojně se dále používá neutrálně přijímané označení **slepoň/slepoňka**.

Jeden uznávaný tyflop, vysokoškolský pedagog, s velmi hezkým, nevyhořelým vztahem ke zrakově postiženým, o nich zásadně (dostí něžně) mluví jako o **zrakáčcích**.

Když se zrakově postižení baví mezi sebou a potřebují rozlišit ty, co mají nějaké postižení, a ty, co žádné postižení nemají, objevuje se výraz **postižeňoch** a **nepostižeňoch**. Dá se tak na příklad zaslechnout rozhovor o postižeňoškém zájezdu nebo naopak o akci nepostižeňošské (rozuměj určené všem bez rozdílu, dnes bychom asi moderně řekli integrační).

Pro jazyk nevidomých se mi dále zdá velice příznačné, že se nevyhýbá „vidícím“ obrátům. Mám na mysli všechny ty drobné poznámky, ve kterých se běžně používá odkaz na vidění, aniž by to doopravdy znamenalo aktivní činnost zraku: Kdy se zase uvidíme? Kouknu se na hodiny. Ukaž, já se na to podívám. Tu sochu si musím pořádně prohlédnout. Viděl jsi ten film? Vypadal úplně divně, tvářil se děsně. Jeden nevidomý říká druhému nevidomému: „Hele, koukej, já ti to ukážu...“

Hodně vidících při prvním kontaktu s nevidomými má tendenci se podobným výrazům vyhýbat, což vede k řadě trapasů, které jsou ovšem trapasy jen pro vidící, nevidomí se obvykle dobře baví. Bylo by nepřírozené a velmi izolující chtít jazyk v tomto směru upravovat. Když nás na hmatových výstavách průvodkyně nabádá, abychom si sochu ohmatali, shovívavě to přecházíme, je to ale zcela zbytečné. Pamatuju si na jednoho malíře, kterého jsme přizvali do poroty hodnotící výtvarné práce zrakově postižených. Když přišel na pracovní schůzku a zjistil, že dva ze tří přítomných nevidíme, byl z toho silně vyvedený z míry. Začal koktat, že s těmihle lidmi, co se dostali do takové obtížné životní situace, nemá moc zkušeností, že k tomuhle porotcování přišel jako slepý k houslím. A bylo to...

Každému vidícímu doporučuji, aby, nechce-li vyvolávat pozornost, používal výraz nevidomí lidé. Proč? Je to zavedené, obvykle – u většiny lidí – to nevzbuzuje emoce, neriskujete, že se někoho dotknete, dáte tím najevo, že jste zorientovaný. V hovoru s nevidomým se vyplatí naslouchat, jaká slova volí konkrétně on. Nebo později můžete dojít k přímému položení otázky, jak to s titulováním své skupiny vnímá sám dotčený.

Dále zájemcům předkládám seznam dalších slangových výrazů, jak jsem je za ty roky mezi lidmi posbírala.

Slepecký slang aneb jak nevidomí mluví o sobě a také o těch, kteří vidí

Klacek, voko, metla, berla, šátračka, šmátračka, pátračka, tykadlo, párátko (podle starého modelu hole, dnes už se nevyrábí), žebadlo: bílá hůl

Zetépka, pejdo, péčko, žebračenka: průkazka ZTP/P (zvláště těžce postižený/ průvodce pozn. 2) – základní doklad k faktu, že nevidím nebo že mám těžké zrakové postižení, slouží jako legitimace v MHD atd., důležitější než občanka;

Braillovo písmo (ujal se dost divný pravopis): bodové písmo – bodové knížky, knížky v bodech, brajlské knížky pozn. 3, knížky v brajlu;

běžný typ písma (jako opak k brajlu): černotisk (víceméně oficiální termín), příp. zvětšený černotisk;

Našinec: člen komunity zrakově postižených, jeden z nás, ať už o tom ví (a stojí o to), nebo ne („Pro našince je cena jízdy na koni 100 korun, pro klienty 300...“);

Staroslepec: pozoruhodný výraz pro nevidomého zkušeného praktika, obvykle příslušníka starší generace, absolventa některé z bývalých speciálních internátních škol;

Houby slepec, slepec na baterky: obvykle člověk mající zbytky zraku, které nepřiznává a prezentuje se, jako by neviděl vůbec nic („To není žádný pořádný slepec, to je houby slepec. Vždyť vidí na SMSky, sice zvětšené a úplně zblízka, ale vidí...“);

Mimoň: neintegrováný nevidomý trpící slepeckými zlovyky apod.;

Slepecké zlovyky (tzv. blindnessy): stereotypní pohyby (obvykle různé druhy rytmického kývání, pohyby rukou, hlavy, celého těla), bezděčné mnutí očí;

Kejvač/kejvák: nevidomý, který se často „kejvá“ („Pepa byl fakt dobrej kejvák. A jakej špičkovej klavírista z něho dneska je...“);

Vodičák: vodící pes – pes speciálně vycvičený pro doprovázení nevidomého, stát na jeho pořízení přispívá a řadí jej do kategorie „orientačních pomůcek“;

Asisták: asistenční pes – pes speciálně vycvičený pro pomoc zejména tělesně postiženým lidem, nevidomí bez dalšího zdravotního postižení asistenční psi nemívají;

Trasér: průvodce (ve sportu – běh včetně běhu na lyžích);

Trasovat: dělat nevidomému průvodce při sportu („Na mistráku měl kliku, že ho trasoval zrovna Pavel...“);

Trasa: ustálená, naučená cesta, po které nevidomý umí chodit sám („Instruktoři prostorové orientace a samostatného pohybu nevidomých vyučují trasy...“);

Průvodcovská služba: služba zajišťující nevidomému průvodce k vyřízení nějaké pochůzky („Tak se neboj a vem si tam průvodcovskou službu / domluv si doprovod...“);

Zvuková kniha: text knihy namluvený do audiopodoby, dnes na CD, příp. ve formátu MP3;

pichťák: psací stroj na psaní Braillovým písmem, původní označení Pichtův psací stroj (podle vynálezce);

Obouručák/jednoručák (pravoručák – levoručák): typy psacích strojů pro psaní Braillova písma uzpůsobené pro obsluhu oběma rukama současně nebo jen pravou či levou rukou („Tak strašně mě rozbolela ruka, že jsem fakt už musel přejít na obouručák...“);

Bodátko: speciální bodec, součást psacích potřeb pro psaní Braillovým písmem, spolu s tzv. **tabulkou** tvoří sestavu, bodátkem se přes tabulku do papíru „vybodávají“ jednotlivé body Braillova písma;

Brajlák: speciální tvrdý papír na psaní brajlem;

Šestibod: základní matice bodů (3 řádky, 2 sloupce) pro vytváření znaků Braillova písma, běžně se v zápise používá jako způsob přeškrnutí. („Třetí řádek má celý zašestibodovaný.“) Dalším významem slova šestibod je způsob šestibodového zápisu Braillova písma jako protiklad zápisu osmibodového, který se objevil s nástupem výpočetní techniky. („A vytiskněte mi to prosím šestibodem, ne osmibodem.“);

Everestka/indexka: u nás nejrozšířenější typ tiskárny pro tisk do Braillova písma („Proč to má tak mizerné body? Vždyť je to tištěné na Everestce...“);

Hlasák/hlasáč/hlas: hlasový výstup – počítačový program na syntézu řeči společně s tzv. screen readerem zpřístupňuje ovládání počítače bez zrakové kontroly („Jaký hlas máš v počítači? A to jsi ten formulář na netu vyplňoval jen s hlasákem?“);

Screen reader: odečítač obrazovky, speciální software tlumočící dění na obrazovce, které nevidomý pak sleduje ve formě textových zpráv a hlášek prostřednictvím hlasového výstupu nebo na tzv. **brajlském řádku**, viz dál (často těmito dvěma kanály souběžně);

Řádek/brajlský řádek: hmatový displej – přídavné zařízení, počítačový hardware, na kterém se informace z monitoru počítače zobrazují v Braillově písmu („Dnes se mi do školy nechtělo s řádkem tahat...“);

Zvětšovák: softwarová lupa („Jaký máš zvětšovák?“, „Jako zvětšovák používá Magic...“);

Hyperky: hyperokulár – optická pomůcka rozšířená mezi slabozrakými („Jsem zoufalý, nemůžu najít své hyperky...“);

Turmon: malý skládací dalekohled, velmi oblíbený mezi slabozrakými;

Trhák: tlustý svazek listů balícího papíru obrovského formátu, secvaknutý do dřevěné lišty a zavěšený na zeď, na základní škole pro děti se zbytky zraku se používal místo tabule. Psalo se na něj silným fixem nebo štětcem namáčeným v tuši. Po popsání listu se list odtrhl;

Blind friendly: oficiální termín pro označení webových stránek, nakolik jsou přístupné i zrakově postiženým lidem používajícím speciální software (tzv. asistivní technologie), blind friendly se mezi lidmi zavedl i šířeji pro popis čehokoli, co se dá ovládat i poslepu (např. blind friendly pračka, „Akce nebyla zrovna blind friendly...“);

Prostorovka/orientace: výukový předmět (výuka) prostorové orientace a samostatného pohybu (instruktor POSP, „Kdy jsi začal s orientací? My prostorovku měli až od šestky...“);

Sebeobsluha (instruktor sebeobsluhy): všechno to, co vidící člověk dělá víceméně bezděčně a se samozřejmostí, ale nevidomý obvykle dělá jinak a mnohé z toho se musí systematicky naučit nebo vymyslet jiný postup (vaření, úklid, péče o svůj zevnějšek včetně oblečení, péče o děti, organizace svých věcí a prostoru kolem sebe atd., např. „V rehabilitáku mě sebeobsluha moc nebavila...“).

Dále názvy různých pomůcek:

Eureka, Aria, Džin, BrailleLite, PacMate, EasiLink...: starší i novější typy speciálních elektronických zápisníků;

Hladinka: indikátor hladiny, drobná pomůcka, která se zavěsí za okraj hrnku a jakmile k ní hladina vody dostoupá, rozezvučí se; slouží k bezpečnému nalévání zejména vroucí vody, řada nevidomých praktiků ji ale v každodenním provozu nepoužívá, spíše ocení ti, kdo si na fungování poslepu teprve zvykají. Někteří po ní sahají při obsluhování návštěv, protože jim letmé smočení prstíku připadá nevhodné.

(„Už třetí den si nemůžu vzpomenout, kam jsem hladinku dal...“);

Maják, majáček: zařízení, které v prostoru zvukově označuje nějaký orientačně důležitý bod („Až se dostaneš k poště, najdeš vchod snadno, je nad ním maják / spustíš si majáček...“);

Vépéenka (VPN = vysílač pro nevidomé): speciální vysílačka, spouštěč zvukových orientačních majáků a dalších zvukových informací (samostatná krabička do kapsy VPN 01 nebo zabudovaná v rukojeti bílé hole – VPN 03);

Skleněnka/očko/oko: oční protézka pozn. 4.

Názvy institucí a speciálních zařízení:

Krakajda, Krakovská, „Zítra jdu vyřizovat věci do Krakovské.“: obecné označení sídla množství služeb pro nevidomé včetně KTN a SONS (viz níže);

Sonsák, sonsácký: odvozeniny od názvu SONS: Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých – také se nachází v Krakovské ulici v Praze. (Např. „Jdu do SONSu“, „on je zarytý sonsák...“, sonsácká akce...);

Dědina: Rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé, sídlí na Praze 6 – Dědina („Zítra musím na Dědinu.“ „Známe se z Dědiny...“);

Tyflo: fascinující předpona (z řeckého tyflos – slepý), nemá v západní cizině obdoby (nevím jak ve slovanských jazycích). Řada organizací zabývajících se zrakově postiženými si předponu tyflo dala do svého názvu (Tyfloservis, Tyflokabinet, Tyflocentrum, Tyflodrom, prodejna Tyflopomůcky...), speciální pedagogové věnující se zrakově postiženým jsou tyflopediti a tyflopeditky. Soutěž v prostorové orientaci a samostatném pohybu nevidomých, která každým rokem probíhá na Moravě, nese název Tyflomobil. Není mi známo, že by neslyšící měli nějaké surdoservisy a surdopomůcky, ale kdo ví... I samotní zrakově postižení se v záplavě tyflo-organizací ztrácejí. Setkávám se, a to především mezi později osleplými lidmi, s přístupem nerozlišování – možným pochybením se lidé často vyhýbají použitím výrazu tyflo. („Zítra jdu do Tyfla...“ „Zeptej se v Tyflech, snad ti tam poradí...“);

Tyfláč/Tyflák (tyfláčský/tyfláčský): obecně prospěšná společnost Tyfloservis – celostátní síť odborných pracovišť – učí lidi samostatně žít a fungovat, servis pro dospělé zrakově postižené a lidi po ztrátě zraku v dospělosti. Mezi ostatními organizacemi používajícími předponu tyflo má jazykově výsadní postavení; přídatným jménem tyfláčský/tyfláčský se totiž označují skutečnosti související výhradně s touto organizací. („Padla jsem na to v nějakém tyfláčském letáku...“);

Palata (Praha), Chrlice (Brno), Vlašovičky (Opava): ústavy sociální péče určené těžce zrakově postiženým, obvykle s dalšími zdravotními problémy či sociálně nepříznivými okolnostmi („A pak šel na Palatu.“, „Potkali se v Chrlicích a tam se i vzali...“, „Za mých časů se nevidomé děti strašily tím, že, když se nebudou učit, skončí na Palatě.“);

Šporkárna: základní škola pro děti se zbytky zraku (pro **zbytkaře**, příp. hanlivě **zbytkáče**) ve Šporkově ulici v Praze 1, dnes už neexistuje („Ten byl na Šporkárně...“, šporkárenské poměry...);

Hradčanaňák, Hradčany, Loreta: základní škola pro nevidomé, dnes Škola Jaroslava Ježka v Loretánské ulici v Praze 1 („Chodil na Hradčany / na Loretu.“);

Kopernička: Základní škola pro slabozraké v Koperníkově ulici na Praze 2, dnes už neexistuje („Chodil na Koperničku...“);

Mírák: základní škola pro zrakově postižené děti na Náměstí míru, Praha 2, nástupce zaniklé Koperničky;

Deylák: Konzervatoř a ladičská škola Jana Deyla na Maltézském náměstí v Praze 1 („Na Deyláku byl osm let...“);

Butky: Gymnázium a obchodní akademie pro zrakově postižené v Butovicích, Praha 5;

Klárák: Střední odborné učiliště Aloise Klára na Vídeňské ulici, Praha 4;

Hlinky: základní škola v Brně, dnes už neexistuje;

Oftalmopediák: Oftalmopedický ústav – dnes už neexistující odborné zařízení, které monitorovalo zrakový stav a celkový psychický vývoj všech dětí speciálních škol pro zrakově postižené;

Integrace („Pak byl v integraci.“, „Pak šel do integrace...“);

Tmaváč: Tmavomodrý festival, který se každým rokem pořádá v Brně. Ve svém programu má výstavu IT techniky a dalších pomůcek pro zrakově postižené, prezentace, semináře, doprovodný koncert ad. Festival si v komunitě zrakově postižených postupně vydobyl velkou oblibu. („Znám je z Tmaváče, zpívali tam...“);

Chaloupka: sídlo brněnského Tyflocentra v Chaloupkově ulici, kde se toho hodně děje. („Jdeme na Chaloupku...“);

Krakajda, Kátéenka, Macanka nebo jen **Krakovská:** Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana v Krakovské ulici v Praze (s ústředím v ulici Ve Smečkách). Půjčuje bodové a zvukové knihy, které i sama vyrábí.

Jazykově velmi zajímavé je popisování rozložení jídla na talíři, jak se ho učí nevidomí i jejich vidící blízcí v rehabilitaci.

Talíř coby hodinový ciferník: „Od dvanácti do půl čtvrté máš brambory, mezi šestou a desátou maso, všude jinde kousky zeleniny. Pozor, ve tři hodiny ti jeden brambor vypadl z talíře.“ U vedlejšího stolu se člověk zmateně podívá na hodinky, je krátce před půl čtvrtou...

Ve skutečnosti je to ale tak, že jen minimum nevidomých „praktiků“ (rozuměj těch, kdo už nevidí dlouho) tuto techniku s vidícím spolustolovníkem používá. Je příliš nepřírozená, zdlouhavá, budící zbytečnou pozornost. Z kraje nevidění ale může leckomu pomoci cítit se při stolování lépe. Mimochodem umět se efektivně a přitom elegantně najíst příborem se pokládá za jednu z nejobtížnějších dovedností v životě nevidomého. Však si to se zavázanýma očima někdy můžete vyzkoušet sami, raději snad doma. Možná by se tento způsob stravování mohl zařadit mezi techniky redukčních diet. Takový efekt by zřejmě ale brzy pominul, když má tolik nevidomých problémy s nadváhou...

© Pavla Kovaříková, 2016

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

www.futuropolis.cz